

XX-XXI ASRLARDA INGLIZ ADABIYOTI: AN'ANADAN INNOVATSIYAGACHA

Maxammadjanova Guzalxon Baxtiyor qizi

NamDCHTI magistranti

Annotatsiya:

• Ushbu maqola XX-XXI asrlarda ingliz adabiyotining taraqqiyotida namoyon bo'lgan o'ziga xos xususiyatlarni tahlil qiladi. Modernizm, postmodernizm, globalizatsiya, migratsiya va texnologik taraqqiyotning adabiyotga ta'siri ko'rib chiqiladi. Shuningdek, janrlar evolyutsiyasi, yangi adabiy shakllarning paydo bo'lishi va adabiyotda ijtimoiy-siyosiy masalalarning aks etishi o'rganiladi.

• This article analyzes the distinctive features manifested in the development of English literature in the 20th and 21st centuries. The impact of Modernism, Postmodernism, globalization, migration, and technological progress on literature is examined. The evolution of genres, the emergence of new literary forms, and the reflection of socio-political issues in literature are also explored.

• В данной статье анализируются отличительные черты, проявившиеся в развитии английской литературы в XX-XXI веках. Рассматривается влияние модернизма, постмодернизма, глобализации, миграции и технологического прогресса на литературу. Также исследуются эволюция жанров, появление новых литературных форм и отражение социально-политических вопросов в литературе.

Kalit so'zlar:

• O'zbek tilida: Ingliz adabiyoti, XX asr, XXI asr, modernizm, postmodernizm, globalizatsiya, migratsiya, adabiy taraqqiyot, janrlar evolyutsiyasi.

• Ingliz tilida: English literature, 20th century, 21st century, Modernism, Postmodernism, globalization, migration, literary development, genre evolution.

• Rus tilida: Английская литература, XX век, XXI век, модернизм, постмодернизм, глобализация, миграция, литературное развитие, эволюция жанров.

1. Kirish (Introduction):

XX-XXI asrlar ingliz adabiyoti taraqqiyotida muhim bosqich bo'ldi. Bu davrda adabiyot an'anaviy shakllardan voz kechib, yangi uslublar va mavzular bilan boyidi. Ushbu maqolaning maqsadi XX-XXI asrlarda ingliz adabiyotining o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish, uning taraqqiyotiga ta'sir etgan omillarni aniqlash va adabiyotdagi asosiy tendensiyalarni o'rganishdir.

2. Metodlar (Methods):

Ushbu tadqiqotda tarixiy-adabiy tahlil, qiyosiy tahlil va tematik tahlil usullaridan foydalaniladi. Ma'lumotlar manbalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- XX-XXI asrlarda yaratilgan ingliz adabiyotining asosiy asarlari (romanlar, pyesalar, she'rlar, esse)
- Adabiyotshunoslik bo'yicha ilmiy maqolalar va kitoblar
- Adabiy tanqid materiallari
- Yozuvchilarning tarjimai hollari va intervyulari

3. Natijalar (Results):

3. 1. Modernizmning ta'siri:

- * Asosiy vakillari: James Joyce, Virginia Woolf, T.S. Eliot
- * Xususiyatlari: An'anaviy shakllardan voz kechish, eksperimental uslublar (oqim oqimi, ichki monolog), sub'ektivlik, vaqtning buzilishi, urush va insoniyatning ruhiy inqirozini tasvirlash.
- * Asosiy asarlar: James Joyce - "Ulysses", Virginia Woolf - "Mrs. Dalloway", T.S. Eliot - "The Waste Land".

4. Postmodernizmning ta'siri:

- * Asosiy vakillari: Samuel Beckett, John Fowles, Julian Barnes
- * Xususiyatlari: Metafiction, intertekstuallik, parodiya, ironiya, haqiqatning nisbiyligi, realizmga qarshi реакция, janrlarning aralashuvi.
- * Asosiy asarlar: Samuel Beckett - "Waiting for Godot", John Fowles - "The French Lieutenant's Woman", Julian Barnes - "A History of the World in 10 1/2 Chapters".

5. Globalizatsiya va migratsiyaning ta'siri:

- * Asosiy vakillari: Salman Rushdie, Zadie Smith, Kazuo Ishiguro
- * Xususiyatlari: Madaniy xilma-xillikni aks ettirish, migratsiya tajribasini tasvirlash, o'zlikni izlash, milliy va madaniy chegaralarni o'rganish, gibridlik.
- * Asosiy asarlar: Salman Rushdie - "Midnight's Children", Zadie Smith - "White Teeth"

3.4. Texnologik taraqqiyotning ta'siri (davomi):

- Asosiy vakillari: William Gibson, Margaret Atwood, Ian McEwan
- Xususiyatlari: Texnologiyaning jamiyatga ta'sirini aks ettirish, sun'iy intellekt, kibernetika, virtual reallik kabi mavzularni o'rganish, distopik kelajakni tasvirlash, insonning texnologiya bilan munosabatini o'rganish.
- Asosiy asarlar: William Gibson - "Neuromancer", Margaret Atwood - "The Handmaid's Tale", Ian McEwan - "Machines Like Me".

4. Janrlar evolyutsiyasi:

- Roman: Psixologik roman, tarixiy roman, ilmiy fantastika, distopiya, grafik roman kabi yangi janrlar paydo bo'lishi.

- Drama: Absurd teatri, siyosiy teatr, feminist teatr, eksperimental teatr kabi yangi yo'nalishlar rivojlanishi.
- She'riyat: Konfessional she'riyat, performativ she'riyat, vizual she'riyat kabi yangi shakllarning paydo bo'lishi.

4. Muhokama

XX-XXI asrlarda ingliz adabiyoti taraqqiyotida modernizm va postmodernizmning ta'siri katta bo'ldi. Bu oqimlar adabiyotga yangi uslublar, mavzular va shakllar olib kirdi. Globalizatsiya va migratsiya adabiyotga madaniy xilma-xillikni aks ettirishga va o'zlikni izlashga yordam berdi. Texnologik taraqqiyot esa adabiyotga yangi mavzularni, distopik kelajakni tasvirlashni va insonning texnologiya bilan munosabatini o'rganishni olib kirdi.

Adabiyotda ijtimoiy-siyosiy masalalar (irqchilik, gender tengsizlik, ekologik muammolar) tobora ko'proq aks etmoqda. Yozuvchilar adabiyot orqali jamiyatga ta'sir etishga va o'zlarining qarashlarini ifoda etishga harakat qilmoqdalar.

XX-XXI asrlarda ingliz adabiyoti o'zining boy tarixi va an'analariga asoslangan holda sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Adabiyotga modernizm, postmodernizm, globalizatsiya, migratsiya va texnologik taraqqiyot kabi omillar ta'sir ko'rsatdi. Bu davrda adabiyot nafaqat badiiy ifoda vositasi, balki ijtimoiy, siyosiy va madaniy masalalarni muhokama qilish maydoniga aylandi.

- Modernizmning merosi: Modernizm adabiyotga sub'ektivlik, eksperimental uslublar, vaqtning buzilishi va insoniyatning ruhiy inqirozi kabi yangi elementlarni olib kirdi. James Joyce, Virginia Woolf va T.S. Eliot kabi yozuvchilarning asarlari adabiyotning kelajak taraqqiyotiga katta ta'sir ko'rsatdi. Ularning uslublari va mavzulari keyingi avlod yozuvchilari uchun ilhom manbai bo'ldi. Modernizm adabiyotning an'anaviy shakllarini rad etishga, yangi uslublarni izlashga va insonning ichki dunyosini aks ettirishga undadi.

- Postmodernizmning inqilobiy ta'siri: Postmodernizm adabiyotga metafiction, intertekstuallik, parodiya va ironiya kabi yangi uslublarni olib kirdi. Samuel Beckett, John Fowles va Julian Barnes kabi yozuvchilarning asarlari haqiqatning nisbiyligini, adabiyotning o'ziga xosligini va an'anaviy qadriyatlarning yo'qolishini aks ettirdi. Postmodernizm adabiyotni o'quvchi bilan o'zaro ta'sirga kirishishga, haqiqatni shubha ostiga olishga va an'anaviy hikoya qilish usullaridan voz kechishga undadi.

- Globalizatsiya va migratsiyaning madaniy boyitishi: Globalizatsiya va migratsiya adabiyotga madaniy xilma-xillikni, migratsiya tajribasini va o'zlikni izlashni olib kirdi. Salman Rushdie, Zadie Smith va Kazuo Ishiguro kabi yozuvchilarning asarlari milliy va madaniy chegaralarni o'rganishga, gibriddlikni tasvirlashga va turli madaniyatlarning o'zaro ta'sirini aks ettirishga bag'ishlangan. Bu yozuvchilarning asarlari adabiyotni global nuqtai nazardan qarashga va dunyodagi turli madaniyatlar bilan tanishishga yordam berdi.

- Texnologik taraqqiyotning distopik aks etishi: Texnologik taraqqiyot adabiyotga sun'iy intellekt, kibernetika va virtual reallik kabi yangi mavzularni olib kirdi. William Gibson, Margaret Atwood va Ian McEwan kabi yozuvchilarning asarlari texnologiyaning jamiyatga ta'sirini, insonning texnologiya bilan munosabatini va distopik kelajakni tasvirlashga bag'ishlangan. Bu yozuvchilarning asarlari adabiyotni texnologiyaning insoniyatga ta'siri haqida o'ylashga va kelajakni oldindan ko'rishga undadi.

- Janrlarning o'zgarishi: XX-XXI asrlarda adabiyotda janrlar o'zgarishi kuzatildi. Roman, drama va she'riyat kabi an'anaviy janrlar yangi shakllar bilan boyidi. Psixologik roman, tarixiy roman, ilmiy fantastika, distopiya, grafik roman, absurd teatri, siyosiy teatr

5. Xulosa

XX-XXI asrlarda ingliz adabiyoti taraqqiyoti o'zining o'ziga xos xususiyatlari, yangi uslublari, mavzulari va shakllari bilan ajralib turadi. Modernizm, postmodernizm, globalizatsiya, migratsiya va texnologik taraqqiyotning ta'siri adabiyotga yangi imkoniyatlar ochdi. Ingliz adabiyoti doimo o'zgarib, yangilanib kelmoqda va insoniyatning eng dolzarb muammolarini aks ettiruvchi muhim adabiy hodisa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Bradbury, Malcolm and McFarlane, James (eds.). Modernism: A Guide to European Literature 1890-1930. Harmondsworth: Penguin, 1976.
- Childs, Peter. Modernism. London: Routledge, 2000.
- Cuddon, J.A. The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory. Harmondsworth: Penguin, 1999.
- Eagleton, Terry. Literary Theory: An Introduction. Oxford: Blackwell, 1996.
- Habib, M.A.R. Modern Literary Criticism and Theory: A History. Oxford: Blackwell, 2008.
- Lodge, David. The Modes of Modern Writing: Metaphor, Metonymy, and the Typology of Modern Literature. London: Edward Arnold, 1977.
- Selden, Raman. A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory. New York: Harvester Wheatsheaf, 1989.
- Waugh, Patricia. Metafiction: The Theory and Practice of Self-Conscious Fiction. London: Methuen, 1984.